

Presentatie 'Is er een ideale leeftijd waarop het kitten zijn/haar moeder verlaat?'

Door Eline Teygeler

Sociaal Psycholoog en Tinley gedragstherapeut voor dieren eline@tinley.nl

Welke leeftijd is ideaal voor een kitten om het nest te verlaten? Een vraag die kattenliefhebbers, fokkers, dierenartsen en gedragsdeskundigen bezighoudt en waarin zij ook van mening verschillen. De leeftijd waarop kittens het nest verlaten en naar de nieuwe eigenaar gaan verschilt. Zo zien we dat bij de meeste raskatten de leeftijd waarop een kitten zijn nestgenoten verlaat 13 of 14 weken is. Bij de meeste huiskatten ligt dit zo rond de 8 weken. De variatie daarin is bij de huiskittens veel groter dan bij de raskittens; nog steeds zijn er huiskittens die vóór de leeftijd van 7 weken hun moeder en nestgenoten verlaten. Dit is echter wettelijk verboden. Dieren die jonger zijn mogen niet van de moeder worden gescheiden. De achterliggende gedachte bij het vaststellen van deze wettelijke leeftijd is dat kittens op deze leeftijd de meest basale dingen van hun moeder geleerd hebben: zelf eten & drinken en zelf op de kattenbak gaan. Echter, in het jonge leven leert een kitten veel meer. Om een discussie te kunnen voeren over een wenselijke leeftijd voor een kitten om nestgenoten en moeder te verlaten, moet breder gekeken worden dan alleen deze zaken.

Als een kitten geboren wordt doorloopt het verschillende ontwikkelstadia. Deze ontwikkeling kan vanuit verschillende invalshoeken bekeken worden. De lichamelijke, motorische ontwikkeling kan niet los gezien worden van de gedragsmatige ontwikkeling. Bij een jong kitten bepaalt de ontwikkeling van de hersenen en het zenuwstelsel in hoeverre het kitten bepaalde gedragingen kan vertonen. Vanaf het begin van het leven is er een interactie tussen de ontwikkeling van het lichaam en de omgeving. Als een kitten bepaalde dingen mist in zijn ontwikkeling, kan dat levenslange effecten hebben op zijn gedrag.

Ontwikkelingsprocessen worden beïnvloed door vele factoren, factoren die in aanleg aanwezig zijn (voornamelijk genetische aanleg) en niet erfelijke factoren (voornamelijk omgevingsinvloeden). Vaak is de ontwikkeling gebonden aan een gevoelige periode, waarin het dier openstaat om bepaalde gedragingen aan te leren die buiten die periode aanwezig kunnen zijn in hun leven. Socialisatie is zo'n gevoelige periode, het is een proces waarin een dier hoofdzakelijk leert bepaalde diersoorten, inclusief zijn eigen soort te accepteren.

In de discussies over de 'ideale leeftijd' van scheiding is het belangrijk om zoveel mogelijk ontwikkelingsprocessen mee te nemen. In de werkgroep katten van het Platform Verantwoord Huisdierbezit is er gesproken over belangrijke factoren die een rol zouden moeten spelen bij het bepalen van de optimale leeftijd om kittens van de moeder te scheiden. Er is door meerdere mensen gekeken naar de beschikbare (wetenschappelijke) literatuur over de volgende onderwerpen:

- de immuniteitsontwikkeling van het kitten
- het speenproces: van melk naar vast voedsel
- de gedragsontwikkeling ten opzichte van andere katten
- de gedragsontwikkeling ten opzichte van mensen
- de ontwikkeling van het zenuwstelsel van het kitten en de relatie met gedrag

Veel essentiële vaardigheden ontwikkelen bij kittens in de eerste 7-9 weken als ze opgroeien bij hun moeder en nestgenoten; zo kunnen kittens o.a. zelfstandig ontlasten, vast voedsel verteren, leren tot welke diersoort ze behoren, vaardigheden om te jagen ontwikkelen, sociale banden aangaan met mensen en openstaan om nieuwe dingen te verkennen die mogelijk later op hun pad komen. In deze eerste socialisatieperiode is hun immuniteit nog niet zodanig ontwikkeld dat zij risicoloos verhuizen kunnen. Ook voor wat betreft de ontwikkeling van sociaal gedrag naar katten zitten er voordelen aan om bij de moeder en nestgenoten blijven tot een leeftijd van zo'n 9 tot 14 weken. Een reden om meer naar 9 weken te neigen zou zijn dat de vermijdingsrespons minder sterk ontwikkeld is dan op 14 weken, terwijl de piek in het sociale spelgedrag waarschijnlijk net wel al bereikt wordt. Deze vermijdingsrespons maakt dat kittens terughoudender zijn in nieuwe situaties, waardoor zij sneller angstig reageren en minder goed herstellen. Deze ontwikkeling is van nature functioneel om te overleven; zodra kittens mobieler en ondernemender worden is het handig als ze juist terughoudender

zijn bij nieuwe dingen omdat de overlevingskans hierdoor vergroot. Als een kitten echter juist dan –in onze maatschappij- moet verhuizen naar een nieuwe situatie/eigenaar, kan het terughoudende en slechtere herstelvermogen juist minder functioneel zijn om te wennen en leren welke zaken in het leven nog aan bod gaan komen.

Ontwikkelingsprocessen doorlopen ieder hun eigen periode en zijn flexibel; er zijn individuele verschillen. Ze zijn afhankelijk van hun aanleg en omgeving. Of kittens meer baat hebben bij een iets langere periode samen met nestgenoten/moeder en een beter ontwikkelde immuniteit, ten opzichte van het voordeel van een lagere vermijdingsrespons bij overgang naar de nieuwe behuizing hangt ook af van de situatie waarin het kitten opgroeit én waarin het kitten terecht komt. Al deze factoren maken dat het bepalen van een algemene 'ideale leeftijd' moeilijk is.

Het is echter wel bekend dat het scheiden van kittens voor de leeftijd van 7 weken levenslange effecten kan hebben op het gedrag, waarbij er een grotere kans op probleemgedrag is. Een beperkte socialisatie is één mogelijke oorzaak voor het ontwikkelen van probleemgedrag. Andere oorzaken spelen ook een rol; waaronder erfelijke aanleg (moeder én vader), conditionering, hormonale toestand, natuurlijke behoeftes/instincten (territorium, jachtdrift, etc.). De meeste onderzoeken hebben zich gericht op de ontwikkelingen die kittens doormaken in de eerste socialisatieperiode. Toekomstig onderzoek geeft ons mogelijk meer inzichten in de belangrijkheid van bepaalde processen, waaronder de noodzakelijke vroege ervaringen in de intraspecifieke socialisatie.